

KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Katedra/Ústav: Katedra biblických věd

Posudek oponenta/oponentky na diplomovou práci

jméno oponenta/tky Mireia Ryšková

Autor/autorka práce: Marie Heinrichová
 Studijní program/obor: Humanitní studia, Aplikovaná etika
 Název práce: Etická hlediska Lukášova evangelia
 Vedoucí práce: Jaroslav Brož
 Rozsah práce: 136 940 znaků, 73 stran

1. Kritické zhodnocení

Kritéria hodnocení	splňuje bez výhrad	splňuje s drobnými připomínkami	splňuje s výhradami	nesplňuje
A. Formální a jazyková kritéria				
Práce odpovídá rozsahovým podmínkám	☒	☐	☐	☐
Práce má odpovídající jazykovou úroveň (pravopis, stylistika)	☐	☒	☐	☐
Formální zpracování práce (celková struktura a její logičnost)	☐	☐	☒	☐
Dodržení stanovených zásad citačních pravidel; formální jednotu poznámkového a kritického aparátu	☐	☒	☐	☐
Zpracování příloh	☐	☐	☐	☐
Celková typografická úprava	☐	☒	☐	☐

B. Obsahová kritéria				
Práce jasně formuluje své cíle a metodiku jejich dosažení	☐	☒	☐	☐
Práce stanovených cílů dosahuje	☐	☒	☐	☐
Práce kriticky pracuje s primárními prameny i sekundární literaturou	☐	☐	☒	☐
Autorovy/autorčiny soudy a hodnocení jsou argumentačně podloženy	☐	☐	☒	☐
Autor/ka umí pracovat s odbornou terminologií a využívá jí	☐	☒	☐	☐
V práci jsou jasně vyjádřeny dosažené cíle	☐	☒	☐	☐
C. Celkový přínos práce				
Tuto část je vhodné rozvést v bodě 5.				
	ano		Ne	
Práce je kompilační prací	☒		☐	
Práce se zabývá dosud nezpracovaným tématem	☐		☒	
Práce přináší nové poznatky	☐		☒	
Práce navrhuje nové metodické přístupy	☐		☒	
Práce má metodologický/teologický přínos	☐		☒	

2. Celkové hodnocení práce

Marie Heinrichová se ve své diplomové práci na oboru Aplikovaná etika zabývá Lukášovým evangeliem z hlediska etických principů, jež jsou v něm prostřednictvím různých literárních forem vyjádřeny. První část práce je věnována historickému kontextu (autorovi a společenské situaci doby, v níž psal své dílo), druhá etickým hlediskům a třetí rozboru konkrétních textů, především tzv. Kázání na rovině a podobenství O milosrdném Samařanu. Protože jde o práci v oboru Aplikovaná etika, postrádám alespoň jednu kapitolku o přesahu do současnosti; ani závěr se tomu příliš nevěnuje. Toto je již třetí autorčina kvalifikační práce, v níž se zabývá Lukášovým evangeliem, jako by nic jiného v Novém zákoně neexistovalo.

K práci lze mít větší či menší výhrady.

Struktura práce není příliš logická, autorka se napřed zabývá etickými hledisky a pak rozbořem konkrétních textů, což by mělo být právě naopak. Z textů je třeba vyvozovat závěry. Tím pádem se navíc nevyvaruje leccakých opakování a místy také rozporuplných tvrzení. Kapitola 1, která se zabývá autorem, je nelogicky rozdělena do tří částí (Lukáš podle biblických pramenů, Autor Lukášova evangelia podle svědectví tradice, Lukáš teolog, historik a spisovatel), neboť nelze rekonstruovat postavu autora podle biblických pramenů, protože tato rekonstrukce je sama plodem tradice. Smysl by měla kapitola jako celek, v níž by autorka vyložila, jak tradice dospěla k identifikaci Lukáše zmiňovaného v některých textech NZ s autorem evangelia a Skutků a čím se liší od ostatních evangelistů. Na s. 10 uvádí autorka "protimarkovský" prolog, nejspíš jde o protimarkionovské prology, Stromateis vyšly česky pod názvem Stromata (uváděný odkaz na uvedené místo se mi nepodařilo dohledat).

Pokud jde o kapitolu sociálního kontextu, tak lze těžko vládu císaře Tiberia nazývat teroristickým režimem (s. 13) a autorčiny úvahy (s. 14) o Lukášovu původu z města proto, že na venkově by nemohl poznat vrstvu bohatých, i o jeho soucitu s trpícími, který může svědčit ve prospěch jeho lékařské profese, jsou poněkud ahistorické a nedostatečně argumentačně podložené. Něco z toho by se dalo z jeho textů doložit, ale to by s nimi musela autorka opravdu pracovat a nejen přebírat tvrzení jiných.

Třetí kapitola, jak autorka hned v úvodu udává, je zpracována na základě publikace F. J. Materly *New Testament Ethics: The Legacies of Jesus and Paul* a je v zásadě jakýmsi stručným výtahem z této publikace. Autorka přebírá Materovy názory se vším všudy bez kritického náhledu a podle mého občas přebírá formulace, které jsou v jejím převodu kostrbaté až nesrozumitelné; též z něho přebírá odkazy a interpretace, aniž by si v této kapitole dala práci pracovat se samotnými texty nebo komentáři (na ně ojedinele odkazuje, ale ve skutečnosti s nimi nepracuje). V seznamu literatury jsou uvedeny dva české překlady biblických knih (ČEP a Col pro NZ), nicméně leckteré citáty nejsou ani z jednoho překladu. Domnívám se, že je autorka překládala z Materly, což je zvláštní.

Kapitola 4 je nazvána Kázání na rovině, ale je do ní zahrnut rozbor podobenství O milosrdném Samařanu, který by měl tvořit samostatnou kapitolu, protože podobenství není součástí Kázání na rovině.

Autorka se ve svých tvrzeních dopouští leccakých nepřesností a jazykových nekorektností (vypsala jsem jich na několik stran, ale uvedu jen příklady). Zřejmě pod vlivem anglického textu Materovy knihy nazývá Zachea Zachariášem (to se objevuje vždy v souvislosti s Materou, i když jinde je správně Zacheus - např. s. 28; 34 a správně 32, navíc interpretace Zacheovy postavy, resp. jeho nakládání s majetkem, je na uvedených stranách rozdílná), několikrát mluví o začátku Ježíšovy cesty, pokaždé to spojuje s jinou kapitolou. Na s. 28-30 se věnuje lásce k bližním, ale jediný odkaz na text z Lk se objevuje až v posledním odstavci. Na s. 30 se věnuje modlitbě u Lk, což je nepochybně pro autora evangelia důležité téma, nicméně modlitba není vyloženě etické téma - bylo by potřeba tuto souvislost vyložit. Apoštol Filip (s. 34) nebyl jen učedníkem, který následoval Ježíše životem v rodině (stačí si přečíst Sk 8, kde je Filip misionářem). Autorka přebírá bez přílišného vlastního přemýšlení názory Materovy, s nimiž – alespoň s tím, co autorka uvádí – by se dalo leckde dost polemizovat (otázka následování v prvotní církvi byla historicky mnohem komplikovanější, než autorka uvádí). Na s. 35 uvádí citát z Lk 17,10 o neužitečných služebnících (v řečtině slovo ἀρχεῖοί), který přebírá – těžko říci z jakého překladu, ale nejspíš z Materly – a překládá jako bezcenní, což je sice možný překlad, ale do kontextu se vůbec nehodí. Smysl stran 39-42 (bez jakéhokoliv členění – pouhý popis textu Lk od 7,1 po 19,27) mi zůstal utajen. Je správné zasadit rozebíraný text do předchozího i následujícího kontextu, ale tento výčet takovým zasazením rozhodně není. Na s. 50 filozofuje autorka o víře boháčově a Lazarově, o čemž v textu opravdu nic není – nevím, oč se autorka opírá. Podobně uvedení alegorické christologické interpretace (církvních otců) podobenství O milosrdném Samařanu na s. 64n vypadává zcela

kontextu a tématu práce, jež má být zaměřena sociálně. Stejně tak na s. 52 první dva odstavce o pláči s odkazem na knihu Pláč jsou mimo kontext – bylo by na místě se zabývat tématem pláče a nářků v SZ, ale to se autorce nepodařilo, byť je to velké téma (viz např. žalmy, kniha Job i zmíněný Pláč). Také mi není srozumitelné, proč by v NZ měl světský pláč vést ke smrti (odkaz na nějaký text z NZ není uveden; s. 52), což navíc odporuje hned následujícímu odstavci, kde autorka s odkazem na Marečka komentuje pláč z blahoslavenství jako "nářek pramenící z bolestí a utrpení", tedy z důvodů pozemského nedostatku. Na s. 54 charakterizuje vztah autora evangelia slovy: „Svatý Lukáš je k tématu milosrdenství dynamický.“ To je nejen jazykově nekorektní vazba, ale navíc mi uniká její význam.

Autorka interpretuje celou Ježíšovu řeč (Kázání na rovině) jako určenou jen učedníkům (viz výrazně s. 55), ale hned v úvodu se dočteme 6,17n, že „Sešel s nimi dolů a na rovině zůstal stát; a s ním veliký zástup lidu z celého Judska i z Jeruzaléma, z pobřeží týrského i sidonského; ti všichni přišli, aby ho slyšeli a byli uzdraveni ze svých nemocí. Uzdravovali se i ti, kteří byli sužováni nečistými duchy“. Právě z hlediska, o něž jí v práci jde, je Ježíšova etická nauka adresovaná všem, nejen učedníkům (jinak by např. běda neměla smysl).

Na s. 61 uvádí, že příkaz lásky k bližnímu se vztahoval jen na příslušníky vlastního národa, což vzápětí částečně popírá, když uvádí, že měl být aplikován na všechny cizince usazené v Izraeli.

Text na s. 65n, jakási autorčina sebezprojekce, se mi nejeví jako vhodný do diplomové práce (už pro hovorovost stylu). Navíc mi není jasné, z čeho autorka dovozuje, že onen zákoník nenáviděl Samaritána, dokonce ho nemohl ani vystát. Já jsem si to z textu nepřečetla. Stálo by však za hlubší zamyšlení nad tím, že Ježíš otázku po bližním obrací – nejde o to, kdo je mým bližním, ale komu jsem já bližním. Autorka nicméně tento zvrat nepřehlídí.

Práce je z hlediska formálního relativně v pořádku – v poznámkách je většinou po tečce při odkazu na stranu malé s, což je chyba, a bibliografický odkaz na Nollandův komentář k Lk by měl mít jinou formu (název Word Biblical Commentary je název edice, nikoliv díla). Ač si autorka nechala text zkorigovat, zůstaly v něm jazykové chyby (interpunkce, velká písmena, nesprávné používání zájmena svůj, chyby v prepisech řeckých slov – navíc vcelku neúčelné apod.), nicméně v přijatelné míře.

Problematičtější jsou obsahově stylistické lapsy typu „Kázáním v Novém zákoně je rozuměno veřejné vyhlášení křesťanství nekřesťanskému světu“ (s. 23), což je pro NZ opravdu velmi nepřesné; Magnifikát vedle Magnificat, „Židé Samařany pohrdali /.../, byť byli všichni potomci jednoho izraelského národa“ (s. 62). Nevím, jaký je rozdíl mezi blahoslavenstvím a makarismem (psáno též macarismus – s. 46, pokud autorka nechtěla říci blahoslavenství neboli makarismus), ani co je literární podformulář, který se nazývá „připisování“ (odkaz na zdroj terminologie chybí).

Formulace na s. 56 také nejsem s to dešifrovat: „Ježíš slíbil svým učedníkům, že budou příjemci obratu osudu, ale pokud oni nebudou činit, co říká, pocítí Boží soud. Tam je blízká spojitost, takže v Ježíšově hlásání mezi obratem osudu je to, co Boží království působí v etickém životě. Bůh se vlídně dotýká spásy Ježíšových učedníků, kteří plní jeho slova. Kázání na rovině spojuje morální chování s Boží spásou a Ježíšových slov.“

Když autorka začíná svou kapitolu Rozbor veršů, tak nás ujišťuje, že „stěžejními podklady budou hlavně Nový zákon, a to především Lukášovo evangelium“ a relevantní výkladová literatura – těžko si představit něco jiného!

Také překlad řeckého slova metanoia a dalších jako pokání je sice možný, ale bylo by mnohem přesnější (vzhledem k zúženému významu slova pokání v češtině) užívat výrazů změna smýšlení nebo obrácení, a to proto, že metanoia nezahrnuje jen mravní obrat, nýbrž jde i o změnu náboženského postoje, resp. celkovou změnu života.

Autorka pracovala s relevantní literaturou (a to i cizojazyčnou – je uvedeno 41 titulů a 2 internetové zdroje), leč nepříliš kriticky. Vytčeného cíle v zásadě dosáhla.

Práce mě nijak nenadchla především svým celkovým pojetím a autorčíným způsobem práce (chyby se dají odstranit, koncepce se však dá pouze radikálně změnit), nicméně jako diplomová práce je přijatelná. Doporučuji i přes výhrady k obhajobě.

Doporučení práce k obhajobě	doporučuji
------------------------------------	-------------------

Návrh doporučení k obhajobě: doporučuji, nedoporučuji

Datum:

Podpis:

